

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 39/2001 vp

Hallituksen esitys laiksi työntekijäin eläkemaksun ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun huomioon ottamisesta eräissä päivärahoissa

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 2 päivänä lokakuuta 2001 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi työntekijäin eläkemaksun ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun huomioon ottamisesta eräissä päivärahoissa (HE 159/2001 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitussihteeri Lauri Pelkonen, sosiaali- ja terveysministeriö

- budjettineuvos Pertti Tuhkanen, valtiovarainministeriö
- suunnittelija Anna-Kaisa Ylhäinen, Kansaneläkelaitos
- asiamies Juhapekka Suutarinen, palvelutyöntantajat
- sosiaalipoliittinen sihteeri Kaija Kallinen, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK
- asiamies Johan Åström, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto TT.

Lisäksi valiokunta on saanut Akavan ja Suomen Yrittäjien kirjalliset lausunnot.

HALLITUKSEN ESITYS

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki työntekijäin eläkemaksun ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun huomioon ottamisesta eräissä päivärahoissa.

Esityksen mukaan niissä päivärahaetuuksissa, jotka lasketaan henkilön palkan perusteella, vähennettäisiin aikaisempien vuosien tapaan työtulosta tai maksettavasta etuudesta työnteki-

jäin eläke- ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksua vastaava osuus. Etuuksista tehtävän vähennyksen määräksi ehdotetaan viisi prosenttia vuonna 2002.

Esitys liittyy valtion vuoden 2002 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2002 alusta.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä asianmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen 1 §:ää muutettavaksi siten, että päivärahan perusteena olevista työtuloista tai maksettavasta etuudesta vuonna 2002 vähennetään enintään työntekijän eläkemaksun ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun yhteismäärä, ei kuitenkaan enempää kuin 5 prosenttia. Valiokunta ei pidä hyväksyttävänä sitä, että vähennys päivärahoissa tai muissa etuuksissa olisi palkansaajan maksuja suurempi. Maksun tarkka määrä täsmennetään lain 2 §:n nojalla annettavalla asetuksella.

Valiokunta viittaa aiempaan kannanottoonsa (StVM 31/2000 vp), jossa valiokunta on pitänyt välttämättömänä, että päivärahojen määräytymisperusteesta säädettäisiin pysyvällä lainsäädännöllä. Väliaikaisella lainsäädännöllä vuodesta 1993 lukien vuosittain säädetty vähennys merkitsee kaikkien päivärahojen osalta alemmaa etuuden tasoa kuin mitä pysyvän lainsäädännön mukaisesti määräytyvä laskentasääntö tuottaisi. Valiokunta on painottanut useissa kannanotoissaan ensisijaisten toimeentuloetuuksien riittävän tason turvaamista. Koska lakiehdotuksen tarkoittama vähennys merkitsee ensisijaisten

etuuksien tason alentamista, tulisi järjestelmän jatkamisen tarkoituksenmukaisuutta valiokunnan näkemyksen mukaan tarkastella paitsi päivärahajärjestelmän periaatteiden myös köyhyyden ehkäisemisen näkökulmasta. Vähennysprosentin käyttö kohdistuu erityisesti työttömien, pitkäaikaissairaiden sekä äitiys- tai vanhempainlomalla olevien päivärahoihin. Valiokunta huomauttaa, että päivärahojen laskentaperusteena olevan palkan määräytyminen liittyy laajemmin eri etuuksien perusteena olevaan työtulokäsitteeseen. Järjestelmän läpinäkyvyyden vuoksi poikkeussäännöksistä tulee luopua. Kun nyt käytössä olleen vuosittain hyväksytyn vähennyksen poisto lisäisi merkittävästi sairausvakuutusrahaston menoja, tulisi poistosta luovuttaessa selvittää, miten kasvavat sairausvakuutusrahaston menot katetaan. Valiokunta huomauttaa, että prosenttivähennyksestä luopuminen kasvattaisi myös valtion verotuloja, jolloin vähennyksen nettovaikutus valtion menoihin pienenee.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveysvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutoin hallituksen esityksen mukaisena paitsi 1 § muutettuna seuraavasti (Valiokunnan muutosehdotus):

Valiokunnan muutosehdotus**1 §**

Jos laissa tai asetuksessa säädetään, että päivärahan tai sitä vastaavan etuuden määrässä on otettava huomioon henkilön työ- tai virkasuhteessa saadut työtulot, näistä työtuloista tai mak-

settavasta etuudesta (poist.) vuonna 2002 vähennetään enintään työntekijän eläkemaksun ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun yhteismäärä, ei kuitenkaan enempää kuin viisi prosenttia.

Helsingissä 21 päivänä marraskuuta 2001

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Marjatta Vehkaoja /sd	Pehr Löf /r
vpj.	Timo Ihamäki /kok	Juha Rehula /kesk
jäs.	Eero Akaan-Penttilä /kok (osittain)	Päivi Räsänen /kd
	Merikukka Forsius /vihr	Sari Sarkomaa /kok
	Tuula Haatainen /sd	Arto Seppälä /sd
	Inkeri Kerola /kesk	Marjatta Stenius-Kaukonen /vas
	Valto Koski /sd	Raija Vahasalo /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eila Mäkipää.

VASTALAUSE

Perustelut

Köyhyyden ja syrjäytymisen ehkäisyn kannalta on tärkeää, että ensisijaiset päivärahaetuudet ovat riittävällä tasolla. Työttömyyden, sairauden tai äitiys-, isyys- ja vanhempainloman vuoksi maksettujen päivärahojen taso määritellään eri järjestelmissä tietyinä prosenttiosuutena ansiotuloperusteesta.

Vuonna 1993 säädettiin valtiontalouden vaikeuksien vuoksi erillislaki, jolla suoritettiin päivärahaetuuksiin prosentuaalinen vähennys. Vähennys merkitsee kaikkien päivärahojen osalta alemmaa etuuden tasoa kuin pysyvän lainsäädännön mukaisesti määräytyvä laskentasääntö tuottaisi. Määräaikainen laki on säädetty vuodeksi kerrallaan, ja ensi vuodelle hallitus ehdottaa viiden prosentin vähennystä.

Päivärahaetuuksia koskevan lainsäädännön tulisi olla selkeää ja läpinäkyvää. Sen vuoksi

poikkeussäännöksistä tulisi asteittain luopua. Sosiaali- ja terveysministeriö ehdottikin alunperin tulevan vuoden vähennyksen supistamista 4,5 prosenttiin. Budjettineuvotteluissa päädyttiin kuitenkin esittämään kuluvan vuoden tapaan viiden prosentin vähennystä etuuksiin. Vähennyksen alentaminen puolella prosenttiyksiköllä merkitsee valtion menojen lisääntymistä n. 25 miljoonaa markkaa, mutta kokonaisvaikutusta arvioitaessa tulee huomioda, että osa menoista kompensoituu lisääntyvillä verotuloilla.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme

*että lakiehdotus hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisena pait-si 1 § muutettuna seuraavasti (**Vastalauseen muutosehdotus**):*

Vastalauseen muutosehdotus

1 §

Jos laissa tai asetuksessa säädetään, että päivärahan tai sitä vastaavan etuuden määrässä on otettava huomioon henkilön työ- tai virkasuhteessa saadut työtulot, näistä työtuloista tai mak-

settavasta etuudesta vuonna 2002 vähennetään enintään työntekijän eläkemaksun ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun yhteismäärä, ei kuitenkaan enempää kuin *neljä ja puoli* prosenttia.

Helsingissä 21 päivänä marraskuuta 2001

Päivi Räsänen /kd
Juha Rehula /kesk
Inkeri Kerola /kesk